

lét čimže po 5 od 100 plačujejo, je samó s temi čimži o dvajsetih létih cela šuma poplačana! To bi bilo letakrat mogoče, ako bi ne bilo treba od kapitala nič čimža plačevati; po tem bi se s takim létnim plačilom v 20. létih vés kapital poplačal. Tudi takó bi se dal celi kapital samo s čimžem poplačati, če bi bil létni čimž takó visok, de se v 20 létih kapital že s tem poplača, kar se je čez 5 od 100 vsako léto plačalo.

24. postava tega patenta varje tiste posodnike škode, ki imajo od grajšín kak dolg terjati. De bojo grajšine po vzdignjeni desetíni, tlakii. t. d. veliko zgubo terpéle, je očitno, kakor beli dan — ali to ne more drugač biti; vsak mora kaj na oltar domovine položiti in s zlato vago se ne more vse tako na tanjko prevagati, kakor marsikteri hoče.

Grajšine, ki so veliko desetíne in tlake imele, bojo veliko na svoji poprejšnji vrednosti zgubile; tedej mora tudi postava zató skerbeti, de tisti, ki imajo na grajšino kak dolg vtabuliran, ob svoj denar ne pridejo. To bi se pa utegnilo zgoditi, če bi grajšak, ki je zlo zadolžen, po odškodovanji dobljeni denar v svoj žep vtaknil, grajšino pa potem, kér ima morebiti več dolgá, kakor je vredna, svojim posodnikom prepustil. De se pa taki mogoči goljufii v okom pride, zató je postava v 24. §. dana, namreč: kader se bojo grajšinam odškodovanski denarji izplačevali, se ima na njih dolgé gledati, de se pravíce tistih ne poškodovajo, ki imajo od njih kaj terjati. Zatorej mora tudi vse, kar imajo grajšine za odškodovanje od svojih nekdanjih podložnih terjati, v očitnih gruntnih bukvah zaznamovano biti. Takó se bo natanjko vedilo: koliko bo dohodkov grajšini prišlo za odškodovanje, — koliko pa nasproti je tudi dolgá grajšinskiga.

Lejte, ljubi stric! takó se je za vse pri ti postavi skerbélo, de nihče ob svoje pravíce ne pride.

Vaš zvest Jurče.

Ponovljen rodoljubin klic.

Ni davnej kar smo v Ljubljanskih nemških novicah očitno pritožbo čez sirovost in neotesanost kmečkih fantov brali, ki so na Šmarni Góri dva Ljubljančana s kamnjem metali in jih z navadno zabavljivo besedo „škric“ zmerjati začéli, akoravno sta mirno svojo pot šla in jim ne ene žale besede dala. In kar se je tema mestnikama zgodilo, se zgodí tolikokrat po deželi, de nas je sram od tega govoriti. Neizrečena je sirovost nekterih ljudi po kmetih, in žalostniga serca moramo réči, posebno pri nas na Krajskim. Bog obvari, de bi hotli mi sirovost nekterih mestnikov zakrivati, marveč jo očitno rečemo, de imamo tudi v mestih neotesanih ljudi dovelj, — tode kaj taciga se vender nobenemu kmetu ne zgodí, če v mesto pride, de bi ga kdo brez vzroka na ulicah zmerjati ali s kamnjem metati začel!

Mestnik ne sovraži kmeta, zakaj bi nek kmet mestnika sovražil? Ali morebiti zató, de mu njegove pridelke kupuje in de iz mesta denar nosi? Ali morebiti zató, de se njegovi otroci v mestu izučijo mnogoverstnih vednost, s kterimi si po tem kruh služijo? Ali morebiti zató, de se rokodelci le v mestih svojiga rokodelstva boljši naučijo, kér je znano, če kdo na deželi kaj lepiga in dobriga napravi, se je to od mestnih mojstrov naučil. Ali morebiti zató, de se učeni ljudjé v mestih trudijo, de se nove reči znajdejo v prid kmetijstva? Ali so prosti kmetje ali pa učeni možjé znajdili več koristniga kmetijskiga orodja? Ali so kmetje prinesli krompir, turšico in druge sadeža v naše dežele, kteri nam živež dajejo? Vsaki vé, de ne! Neumna je tedej prevzetnost tacih kmetov, ki mislijo, če bi njih ne bilo, bi mogli mestniki poginiti!! Kaj taciga tudi noben pameten kmet ne misli, kér dobro vé, če bi vsi ljudjé kmetovali, komú

bi pa pridelke prodajali in od kod denarje jemali? S čem kupili, česar sicer človek potrebuje za obléko in mnoge druge potrebe?

Kakor je tedaj kmet na svétu potreben, ravno takó in clo nič menj so potrebni tudi mestniki eniga in družiga stanú, če lih ne orjejo, kopajo, sejejo, žanjejo in kosijo, pa druge rokodelstva in opravila opravljajo, ki so nam vsim skupej k življenju potrebni. Od potrebe dušnih pastirjev, zdravnikov, pravnih dohtarjev i. t. d. brez kterih tudi kmetje ne morejo obstati, še clo ne govorimo ne.

Neumna, neizrečeno neumna je tedej tista slepa prevzetnost, po kteri en človek družiga zaničuje, brez pomislika, de bi eden brez družiga shajati ne mogel.

Kér se pa vunder tacih prevzetnežev ne manjka, od kod neki to pride? — — Od tod, kér niso ljudjé dovelj podučeni, in tedej sirovi in neotesani ostanejo vse svoje žive dni.

Nektere ljudstva so že po rodu mehkejiga sercá, — taki ljudjé se dajo že z malim podukam bolj priljudne storiti. Kteri so pa bolj terdiga sercá, pri téh je več poduka in skerbniši izréje potreba.

Tega nihče ne more reči, de je pri nas keršanski nauk v cerkvah zanemarjen; mi imamo vsako léto po celi deželi veliko tavžent dobrih vse hvale vrednih pridig; tudi molitevnih in pobožnih bukev imamo dovelj, in zlo med ljudstvo razširjenih, — in vender se toliko pritožb domačih in ptujih sliši in bère čez neprijudno zadržanje naših rojakov!

To nam tedej očitno kaže, de s keršanskim naukam, kterige sicer za prvi potrebni poduk spoznamo, — in z molitvinimi bukvami, brez kterih pravi keršanski narod tudi ne more biti, vender še ni vse opravljeno, dobriga in priljudniga človeka storiti in ga omikati. Še nekaj družiga nam je neizrečeno potreba, brez kteriga nikdar naš narod ne bo potrebne stopnje v omiki dosegel — in to so šole, šole, dobre šole.

Brez šol bo ljudstvo vedno zanemarjeno ostalo, nejréče kdo kar koli hoče, — skušnja očitniši govori, kakor vse besede!

Možjé, ki imate v šolskih rečéh govoriti, — duhovniki, kterim je skerb izročeni ovčíc naložena, — pametni kmetje in župani, kteri vidite sirovost mladosti in odraslih, — za božjo voljo Vas prosimo: potegníte se z vso gorečnostjo za napravo šol, in sicer dobrih šol!

Dokler pa šol ni, priporočujte in delíte gospodje po deželi! zlatiga denarja vredne bukvice, ki jih je rajnki gosp. Klančnik spisal pod imenom: „Napeljevanje k pobožnemu življenju in lepemu zadržanju.“ — Te bukvice so prave zlate jabelka, prava dušna paša! In vender s žalostjo vidimo, kakó se te neprecenljive, po povelji prečastitiga Ljubljanskiga knezo-škofa poslovenjene bukvice v prahu pri bukvarjih neprodane valjajo, družih veliko menj potrebnih se pa drugi in tretji natis napravlja!

Te bukve pri spraševanju razlagati, njih poduke práv globoko v serca mladosti vtisniti, bo neizrečeno veliko dobriga — takó potrebniga sadú rodilo. Bog Vam bo poplačal Vaš trud in prizadevanje, domovina pa Vas bo imenovala svoje dobrotnike!

Tolažba v koleri.

Nek francozsk zdravnik je unidan v zdravniškem časopisu po mnogih skušnjah poterjeno tolažbo razglasil, ktera ima zares veliko resničniga v sebi, in zaslúži sploh oznanjena biti. Takóle se glasi: „Vsaki, kdor pri prvih znamenjih bolezní berž pomoči iše, zna med 100krat 99krat upanje imeti, se ozdraviti. Kdor pa predznamnja kolere 24 ur zamudí, pa le 50krat med 100krat. Med 3 bolniki, ki so mladi in močne postave,

se dva ozdravita — med 2 bolj odrašenima eden, — med 3 ali 4 starimi eden. Večidel je vsaki sam kriv, če umerje. Kolera napada visoke gospode in proste ljudi, bogatina in reveža. Kdor poprej ni driske imel, se bo med 100krat 99krat ozdravil. Kdor berž v začetku driske pomoči išče, se bo med 100krat 99krat ozdravil. Vsaki zdravnik naj tó na vès glas oznanuje in ljudém trobi, da ga bojo tudi gluhi slišali. Na pomočke, ktere nekteri hvalijo, da ljudi kolere obvarujejo, se ni nič zanašati. Nar gotovši pomočki zoper kolero, da človeka ne napade, so: zmérno živeti v jedi in pijači, prehlajenja se varovati, in bolezní se ne bati. Kdor se tega trojniga zvesto derží, se nima kolere bati, in čeravno ga driska napade, jo bo zdravnikova pomoč kmalo pregnala. Kolere nalésti, naj se nihče ne boji; kolera je malo kdaj nalezljiva.“

Glas iz Štajarskiga.

Serce me močno poganja, Vam s kratkim nektore verstice dopisati. Ljubljeno Ljubljano vidim noč ino den — domorodni duh njenih plemenitih sinov véje vedno krog mene: pojdi tedaj to písmice ondi, kamor si serce želí, pa kmalo ne more. Prijazni Ljubljanini obudki v mojih nedrih, kakor jih čedalje bolj čutim, mi pač le vender živo razodevajo, da je poglavitno mesto v sredíni Slovenije le čisto slovensko*), da mu družiga ni treba, kakor da mu krepek podbodek z visočine — od vlade — pride; ali, dokler tega ni, da bode pravi národní duh se sam po svoji vlastni moči sicer kesneje razvijal, pa vender le srečno razvil. Da še imenitniši vtiske, ktere je Ljubljana v meni včínila, oznanim, brez vse hlimbe in prilizavščine povém: Snaga mesta — krasnost cerkev — somérnost hiš brez revnih kóč vmes — velika prostranost teržišč — rednost ulic, ino potler, kar še je več vredniga, izgledno zadržanje ljudi: pobožno po cerkvah, pošteno po kerčmah brez vsih v večih méstih navadnih nespodob ino negod — ino vljudno v javnim obhodu, ter očevidna marljivost ino délavnost, pač práva obertnost, ktera posebno Krajnce olikuje, mi je jako v oči ino serce séglo, da se s terdnim presvedočenjem na svoj dom vernem: Ljubljana je vredna, središe Slovenstva biti. Kedar sim se ob povratku po železnici niz Save proti „zidanímu mostu“ peljal, ino visoke gore sive skale, kakor velikanske gradove večniga Stvarnika v nebo sterméti vidil, sim si mislil: „ravno tako močno stoj ino se spenjaj po cesarski besedi oživljena Slovenska narodnost, kakor je čez léto ob prevratih skoro vsih reči obstala naša zvestoba do cerkve ino vlade, ko so drugej duhovnike in oblastnike preganjali in izganjali“ — kar hlapón vis Savino mimo Vlačkih toplic do prijetniga Celja prisope, kjer mi veselo na ušesa glas zadoní, da se je tukaj v nedeljo izverstno v gledíšu igrala: „Županova Micka.“ Slava tedaj Ljubljani Slava Celju — Slava vsim domorodcam! Od veselja mi je serce kipelo, vse to ob kratkem ino pervokrat viditi ino čuti, in že mi je v Račah blizo doma z voza stopiti, kar me ob treh popoldne velika nagloma vstavši vihta v Frauheim podí — ino liti ino vihréti je začelo, da je bilo strah — ino drugo jutro, o prečudo! — 18. kimovca — se na našem Pohorji belí — snég!

Da! da! létašnja vinska tergatva bo pri nas slaba; že čez mesec močerno, hladno vreme, pred pa kvarne toče, takó da zdaj še negodno grozdje zlo gnije; namesto vinca pa bomo imeli tolkle — jabelčnice ino hruškovca, kér nam je mili Bog sadja obilo dal. Stern ni posebno obrodila, krompir pa se na mnogih mestih že tudi kazí. Pred enim tednam je za Ptujem proti Ormožu neizrečeno strahovitna toča šla, ino veliko škodo

napravila. Blizo tri ure je blisk za bliskam sékal, takó da se je ondešnje nebo v kervavi žerjavici plavati zdelo.

V Cirkovcih, eno uro dalje od Rač (Kranichsfeld) že čez 14 dni bljuvna griža, ali če jo kdo hoče kolero imenovati, silno hudo razsaja. Bog nam pomagaj, če se vreme ne spremeni! Vender upamo, da se nas bo milostni Bog usmilil — in da se solnce ne bo že otámnelo k sodnimu dnevu, kakor je prerokovanje nekiga, ki je tudi krompir jedel — po našim pregovoru.

Čafov.

Novičar iz Ljubljane.

Naše c. k. deželno poglavarstvo je razglasilo v nemškem Ljubljanskim časopisu posebno pohvalo in zadovoljnost gosp. nadvojvoda Albrehta s slovesnim sprejémam, kteriga so Krajnci po celi poti in v Ljubljani mu pri početji železnice skazali. — Železnica nam pripelje in odpelje zdej vsaki dan veliko ljudi, še več pa blagá, kteriga v kolodvoru toliko skupej pride, da so shrambe že premajhne. V nedeljo se je samo za kratek čas več sto Ljubljančanov po železnici peljalo, ki so se na mnogih postájah (štacijonih) po deželi razkropili in veseli dan vživali. Kerčmarji bojo po vsih téh krajih zdej dobro stali, posebno pa tisti, od kterih se bo zvedilo, da gostove z dobro robo prijazno postrežejo in ki imajo čedne gostivnice. Marsikteri, ki bo v tem druge prekosil, zna o malo létih obogateti; zakaj že je dobro znano, da od Prage do Ljubljane je ni prijetniši vožnje, kakor je ta med Celjem in Ljubljano. Tudi kmetam dopade vožnja po železnici, kterih smo v nedeljo veliko v vozovih vidili. Cena je niska, in „lukamatija“ je šembrano živ konj! „Novíce bojo drugo pot oznanile ceno in čas vožnje med Celjem in Ljubljano v slovenskim jeziku, da ju bojo tudi tisti vedili, ki ne znajo nemškiga razglasa brati. Sicer pa pričakujemo, da bo vodstvo železnice ceno vožnje kakor tudi njeni odhod in prihod tudi v slovenskim jeziku razglasilo za veliko množico tistih ljudi, ki bojo železnici tudi kaj skupiti dali, pa nemškiga ne umejo. — Še zmirej se govori, da bojo Cesar še ta mesec, ali pa v začetku prihodnjiga in sicer — kakor nekteri pravijo — 4. dan oktobra skozi Ljubljano v Terst šli, podstavni kamen Teržaškiga kolodvora s Svojo roko položiti; toliko je gotovo, da imajo zlatarji in blazinarji v Terstu z vojniško barko „Kurtatone“ imenovano, že čez in čez opraviti, jo spodobno olišpati za sprejém Cesarja. — Mnogo se govori in tudi v časopisih se bere, da ima v Ljubljani vladarski shod (Fürstencongress) biti, h kterimu — se pripoveduje — bojo prišli naš Cesar s Svojimi ministri in vladarji Laske dežele s Papežem vred, vlado Laških deželá v red djati. Kér sta pa že dva Laška vladarja pred nekimi dnevi skozi Ljubljano na Dunaj šla, ne bo mende iz tega shoda v Ljubljani nič. — V četrtek zvečer je pripeljal posebni vozovlák (Train) po železnici tiste vojake našiga domačiga regimenta, ki so bili v Komornu vjeti. — V saboto je bilo v nemškem Ljubljanskim časopisu oznanjeno, da imate po ministerskim ukazu v Ljubljani slovenski šoli kriminalniga in deželniga prava nehati, v kteri sta rajnki gosp. Mažgon in pa gosp. Dr. Lehman pretečeno léto učila, in da se imate te dve šoli Graškemu vseučilišu pridjati. Te dve lani vstanovljeni šoli ste sploh veljale za veselo znamenje, da bo sčasama celo pravdoslovje v Ljubljano prišlo, pa poslednji razglas je močno skalil ta up, če visoko ministerstvo ni tega ukaza le začasno dalo, dokler se prihodnja vseučiliška naprava za različne kronovíne za gotovo ne sklene in ne dožene: ali bo prišlo v Ljubljano vseučiliše ali ne. Če so vsi drugi poduki pravdoslovja (Jus) v nemškem jeziku, bi bilo vender silno potrebno, da bi se uk iz kriminalniga in deželniga prava v slovenskim dajal, kér bi

*) ? ?

Vredništvo.